

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. שנפל לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו וכן... שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראהו כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ... רב לא תני חסר קורטוב ברישא 1.....
- א.... חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ... דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא ... וכן ככר של תרומה שנפל שם טמא 3.....
- ב..... מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין ... כל המשלם אינו לוקה 4.....
- ג..... מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ... אין לוקין אלא ארבעים 4.....
- ד. משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות 4.....
- ה..... מוציא שם רע לוקה ומשלם 5.....
- ו. עדים זוממין קנסא הוא 7.....
- ז. לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו 7.....
- ח..... וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו 10.....
- ט..... לעדים זוממין שכן אין צריכין התראה 10.....

דף ד.

א. שנפל לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו וכן... שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראהו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ... רב לא תני חסר

קורטוב ברישא

כבר התבאר לעיל דף ג: שמקוה שהיא¹ כשרה דהיינו שיש בה ארבעים סאה, או מעיין אפילו אין בו אלא כל שהוא דמעיין מטהר בכל שהוא, יכול לשאוב אפילו לכתחלה מים שאובין ולתת לתוכן כל מה שירצה והם נשארין בכשרותן, ואף על פי שהמים שהוא שואב ומוסיף עליהם הם מתרחבין ורבים על המים שהיו בהם תחלה אינן פוסלין אותן דעדיין שמם הראשון עליהם,

אבל כל זמן² שאין במקוה ארבעים סאה אפילו אם אינו חסר אלא כל שהוא אם נפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובין פסלוהו רבנן, לא שנא שאובין בכלי לא שנא סוהט כסותו לתוכה.

לא גזרו חכמים³ על שלשה לוגין שאובין שיפסלו את המקוה אלא אם כן יהיו כל הג' לוגין שלימות ויהיה מראיהן מים⁴, לפיכך שלשה לוגין שלימים מים שנפל לתוכן יין עד שחזרו למראה יין ונפלו למקוה חסר, אף על גב שיש כאן שלשה לוגין שלימים מים לא פסלוהו כיון שאין מראיהן מים.

וכן ג' לוגין חסירים כל שהוא שנפל לתוכן מעט חלב⁵ והשלימוהו לג' לוגין ונפלו למקוה חסר, אף על גב שיש כאן הכל מראה מים לא פסלוהו כיון שאין כאן ג' לוגין שלימים מים, דתרתני בעינן שיעור מים ומראה מים.

והא דאמרין בג' לוגין מים שנפל לתוכן יין עד שחזרו למראה יין דלא פסלוהו, היינו דוקא כשלא שינו מראה המקוה אבל אם שינו גם מראה המקוה פסלוהו⁶.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רא טו

² שם

³ שם סעיף כג

⁴ דגבי מקוה דוקא מים כתיב ומקוה מים, לפיכך לא גזרו אלא במים דומיא דעיקר המקוה של תורה

⁵ נקט ברישא יין ובסיפא חלב לפי שברישא קאי אשינה מראה המים ומצוי כן ביין אדום שמהפך המראה אפילו במעט יין וכן כתב ב"י לקמן בשם התוס' דדוקא יין אדום משנה המראה ולא לבן משא"כ בסיפא שהמים נשארו במראיתן וכן הוא מצוי בחלב מעט כנ"ל. מ"ז שם לג

⁶ מפורש בדברי הרא"ש דדוקא כשלא שינו מראה המקוה אבל אם שינו מראיו פסלוהו ופשוט הוא עכ"ל ב"י וכו"כ העמ"ז ופשוט הוא דאפילו יש במקוה מ' סאה ונשתנה מראיו פסול. ש"ך שם ס

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

א. חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ... דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא ... וכן נכר של תרומה שנפל שם טמא

חבית מלאה⁷ מים שנפלה לים אפילו לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה אי אפשר לג' לוגין שלא יהיו במקום אחד⁸, וי"א⁹ שעלתה לו טבילה אהל פוסל הוא את התרומה¹⁰.

וכבר של תרומה שנפל לשם נטמא במים השאובין¹¹ שהרי המים עומדין שם. וי"א¹² שלא נטמא.

אבל הנהרות וכיוצא בהן הואיל והם נמשכין ה"ז טובל שם.

⁷ רמב"ם הלכות מקוואות פרק ו הלכה י

⁸ וקשה שהרי כתב בפ"ד מקוה שיש בו ארבעים סאה אפילו שאב ושפך לתוכו כל היום כולו כשר וסתם מקוואות קוו וקיימי דומיא דים ואפ"ה מכשיר ... ויותר נכון לומר דלעניין עלייה מטומאה ע"י טבילה זו קאמר ושאני ההיא דפ"ד שמתוך שבאו השאובים בדרך שפיכה הם מתערבים בכל מי המקוה ואין שם שלשה לוגין שאובים במקום אחד משא"כ בחבית שנפלה דלאו דרך שפיכה אתא. כס"מ שם

⁹ כס"מ שם בשם רש"י

¹⁰ שמא כל מים שהיו בחבית עומדים יחד ושמא בא זה ראשו ורובו במים שאובים וזה אחד מהפוסלים את התרומה

¹¹ איני יודע לשער איך נטמאת זאת התרומה במים השאובין וכי מים שאובין הם טמאים מצד עצמן והז"ל לא גזרו אלא לבא ראשו ורובו במים שאובין שיטמא את התרומה אם נגע בה וכמ"ש רבינו פ"ט דשאר אבות הטומאות אבל שהמים עצמן יטמאו את התרומה לא מצינו ואם כוונת רבינו כדברי רש"י ז"ל דאחר שטבל הטמא טימא את המים אין זה לענין ככר של תרומה והיותר קשה דהך דככר של תרומה מתניא התם במכות דף ד' באידך ברייתא אחבית של יין והטעם מפני שאין שום משקה מטהר במקוה אלא דע"י השקה בעלמא יתטהרו וכמ"ש רבינו פ"ב דטומאת אוכלין הל' כ"א וכ"ב והן הן דברי התוס' ז"ל שם דבמים לא יתכן דהא תנן מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרו ופסקו רבינו פ"ד דהלכות יום טוב הל' י"ז. מעשה רקח שם

¹² דברי רבינו הללו צריכין תלמוד הככר הוה במה נטמא א"ת במים שנטמאו משום הטובל בהם כמ"ש רבינו בפ"ט מהלכות אבות הטומאה דין ד'. הא ליתא דהא איתעביד השקה בהו ומהני להו וכמ"ש בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין דין כ"א ומהכרח זה כתבו רש"י ותוספות דמיירי במשקין דאין להן טהרה במקוה ודברי רבינו צ"ע. משנה למלך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

ב. מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחכירו מאתים זוז ונמצאו

זוממין...כל המשלם אינו לוקה

עדי ממוזן¹³ שנמצאו זוממין משלשין הממוזן ביניהן לפי מנין העדים, כל אחד ואחד יתן חלק המגיע לו ואין לוקין במקום תשלומין.

ג. מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים...

אין לוקין אלא ארבעים

העידו במלקות¹⁴ לוקה כל אחד מהן כשאר מהוייבי מלקות, ואומדין כחו ומלקין אותו.

דף ד:

ד. משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום

שתי רשעיות

כבר התבאר במסכת כתובות דף לב: וב"ק דף פג: שהחובל בחבירו¹⁵ הנאה שיש בה היזק שוה פרוטה, אף שעובר בלאו דלא יוסיף, מ"מ אם יש בה שוה פרוטה חייב לשלם, וממילא אינו לוקה¹⁶ שרק משום רשעה אחת אתה מחייבו ולא משום שתי רשעויות. ואפילו החובל בחבירו ביום הכפורים אפילו במזיד חייב לשלם לו, ואף על גב שאם התרו משום יום הכיפורים יש בו מלקות, שאני החובל דבפירוש ריבתה התורה שהחובל בחבירו אף על פי שהתרו בו ישלם ממוזן, לפיכך אמרינן בכל החובל אפילו במקום שיש בו שאר מלקיות כגון זה ישלם ממוזן.

¹³ רמב"ם הלכות עדות פרק יח הלכה א

¹⁴ שם

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם תכד ב

¹⁶ "עיינן מנ"ח מ"ס א' וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אבל החובל בחבירו בשבת פטור מתשלומין, אפילו הוא שוגג כיון שיש בו מיתת ב"ד¹⁷, ואינו מת ומשלם.

ה. מוציא שם רע לזקה ומשלם

כבר התבאר במסכת כתובות דף מו. כיצד הוצאת שם רע¹⁸ הוא שיבא לבית דין ויאמר, נערה זו בעלתי ולא מצאתי לה בתולים, וכשבקשתי על הדבר נודע לי שזינתה תחתי אחר שארסתיה¹⁹, ואלו הן עידי שזינתה בפניהן, ובית דין שומעין דברי העדים וחוקרין עדותן, אם נמצא הדבר אמת נסקלת על פתח בית אביה.

אם הביא האב עדים והזימו העדים שהביא הבעל ונמצאו שהעידו שקר בוטלה עדותם יסקלו²⁰, וילקה הוא ויתן מאה סלע²¹, ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. וי"א²² שצריך גם שיוכח ששיקר הבעל בטענתו, וכגון

¹⁷ אף ע"ג המקלקל הוא, מ"מ הואיל ועשה נחת רוח ליצרו בשעה שחבל בחבירו משו"ה חייב מיתה אהבלה זו אם חבלו במזיד, ומה"ט חייב אף על פי שאין עושה להנאתו. סמ"ע שם ב. אבל אם חבל כמתעסק שלא במתכוין כלל, זה לא מיקרי חיוב לענין שבת כלל דמלאכת מחשבת בעינן, ועוד, דמקלקל הוא, וכאן לא שייך דמתקן אצל יצרו, שהרי זה לא נתכוין לחבול כלל ולא עשה נחת רוח ליצרו וממילא יש כאן חיוב תשלומין, דלענין תשלומין אדם מועד לעולם, כנלע"ד. פ"ת שם א מהדגמ"ר

¹⁸ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ג הלכה ו

¹⁹ משמע אפילו אינו יודע בבירור אל רק בגלל שהביא עדים, וכ"כ שו"ת ס' יהושע פסקים וכתבים סי' תפמ; מנ"ח מ' תקנ"ג – ד סוף אות יג; ח"י ר"ב איגר כתובות מו רע"א; אמ"ב אה"ע סי' נו אות ב סוד"ה ולפי"ו אולם עיין ע"י עונג יום טוב סי' עא סוד"ה ואפשר לדחות, שלמד ברמב"ם שרק אם יודע ודאי וטוען שידע ודאי ומאמין לעדים

²⁰ משמע שאם לא היה חיוב סקילה אין דין מוציא שם רע וכגון שלא התרו דלא כדעת רש"י סנהדרין ח ב ד"ה אביי; ע"י תוס' כתובות מד ב ד"ה הא לאו ותוס' הרשב"א שם, בשם ר"י, ותוס' הרא"ש שם, בבאור גמ' שם לענין קמנה; תוס' סנהדרין ט א ד"ה דאתרו

²¹ מעיין להר"ב בחי' לכתובו דקיי"ח ע"ב שדקדק מדברים אלו דתרתו בעינן שזימו העדים וגם שיודה הוא דאם לא הודה אינו מחייב דהא אפשר שהוא אמת אלא שאלו העדים הם שקרים ולא מחייב מלקות על פיהם ע"כ. ומשמע דה"ה לממון דאינו מתחייב כי אם בהודאת פיו ואף שמודה בקנס פטור מ"מ כיון שלא ע"פ לבד מתחייב כ"א על פי העדים אינו נקרא מודה בקנס ואם כן היה מן הראוי דכשנמצאו זוממי יהיו פטורים מלשלם ממון לבעל דהא בידו היה דלא יודה ולא יתחייב וז"א דהא אמרינן בסנהדרין ד"ט דכשנמצאו זוממי זוממין נהרגין ומשלמין ממון. יד המלך שם

²² ע"י שטמ"ק כתובות מה א סוד"ה היא, בד' רש"י שם, ע"י ציון הבא, והובא בשו"ת עונג יום טוב סי' עא ד"ה ועיין בשטמ"ק ובאמ"ב אה"ע סי' נו אות ג, והסכימו; קיקיין דיונה שם מו א; רעק"א שם. וכע"ז בחי' הגרי"ז ערכין טו א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת מנות

שהודה ששיקר²³. או שיפרשו את השמלה בבית דין ויראו שיש עליה דם בתולים

אם לא בא עליה, והוציא עליה שם רע²⁴, אינו לוקה ואינו משלם. ואפילו בא עליה ולא טען הבעל טענת בתולים אף על פי שהביא עדים שזינתה, אינו לוקה ומשלם, אבל לוקה בשניהם מכת מרדות²⁵. ויש חולקים²⁶ וסוברים שלוקה ומשלם, שאין צריך אלא שיהא ראוי לטעון טענת בתולים.

ועל זה נאמר ואלה בתולי בתי אלו העדים שיזימו עידי הבעל, לא הביא הבעל עדים אלא רק טען טענת בתולים ונמצא ששיקר אין בו דין מוציא שם רע²⁷.

חזר הבעל והביא עדים אחרים והזים עידי האב הרי הנערה ועידי אביה נסקלין ועל זה נאמר ואם אמת היה הדבר הזה, מפי השמועה למדו שפרשה זו יש בה עדים וזוממין וזוממי זוממין.

זה שנ' בתורה ופרשו השמלה לשון כבוד שנושאין ונותנין בסתרי הדבר²⁸, וכן זה שיאמר האב ואלה בתולי בתי הן זוממי עידי הבעל, וזה שנ' ואם אמת היה הדבר תהרג בשזינת אחר האירוסין בעדים לזנות בית אביה, אבל קודם האירוסין כבר דנה תורה בה שהיא פטורה מכלום ובוועלה חייב בתשלומי ממון בלבד בין פיתה בין אנס.

²³ ועי' יד המלך (פאלומבו) שם, בד' השטמ"ק, שאע"פ שאינו חייב אלא ע"פ הודאתו, אינו בכלל מודה בקנס שפטור, ע"ע מודה בקנס, כיון שאינו מתחייב אלא בצירוף העדים

²⁴ בירושלמי, כתובות פ"ד ה"ד, הובא ברא"ה ורבנו קרשקש, וכן משמשע לשון הרמב"ם הנוכח וכן הוא לשון הטור אבהע"ז קעז

²⁵ טור אבהע"ז סוסי' קעז

²⁶ רמב"ן ורא"ה בלשון שני. ועי' רמב"ן שם, שכ"מ מהספק בינם המוש"ר על נשואי אחיו, אם הוא חייב, אף על פי שאינו יכול לטעון טענת בתולים.

²⁷ רש"י סנהדרין ט ב ד"ה ואין; נמוק"י בסוגייתנו וכ"מ לשון הרמב"ם דלא כפסקי רי"ד סנהדרין ח א ד"ה האונס. דס"ל שחייב בטענת בתולים להפסידה כתובתה, ואפילו אם טוען שיש לו עדים ובסוף לא הביאם.

²⁸ ולסוברים שמלבד הזמת העדים צריך בירור שהבעל שיקר בטענתו שלא מצאה בתולה, דברים ככתבם אף בפרישת השמלה, ואם לא פרש אינו חייב עיין תוס' כתובות ד"ה בשלמא ותוס' הרשב"א ותוס' הרא"ש שם ורישב"א שם בשם תוס'; עי' רמב"ן כתובות שם, ובפי' עה"ת דברים כב יז; עי' רא"ה שם: שמלה ממשי; רבנו קרשקש שם. ועי' ספרי דבי רב לספרי כי תצא פיס' רלה, שכ"מ בספרי שם. שאין חייב אלא המעיז פניו לשנות את הידוע, שהשמלה מלאה דם והוא טוען שלא מצא בתולים, או שצריך לפרוש את השמלה כדי להודיע שבעל, שלא יוכל לטעון שלא בעל ויפטר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

י"א²⁹ שהחויב להשאיר את אשתו תחתיו הוא על ידי פסק בית דין, והוא בגדר קנס, שאין חיובו חל אלא על ידי פסק בית דין. ויש סוברים³⁰ שהוא מצוה ולא קנס שחלה על המוש"ר מחמת הוצאת השם הרע, ואפילו בלא פסק בית דין.

ו. עדים זוממין קנסא הוא

כבר התבאר לעיל דף ב: ובמסכת ב"ק דף ה. שחויב העדים³¹ זוממים לשלם במקום שהייבין לשלם קנס הוא ולפיכך אין משלמין על פי עצמן.

ז. לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו

כבר התבאר במסכת פסחים דף פד. שצריך אדם³² להשתדל שלא ישאיר כלום³³ מבשר³⁴ הפסח עד בקר שנאמר "לא תותירו ממנו עד בקר" וכן בפסח שני שנאמר "לא ישאירו ממנו עד בקר וי"א³⁵ שאסור להותיר ממנו אחר

²⁹ מלבדושי יום טוב ח"א אה"ע סי' כ ד"ה ועוד, צ"פ לרמב"ם נערה פ"ג ה"ט; ר"י פרלא לרס"ג לאוין רעו – ז ד"ה ומ"מ. ועי' ר"י פרלא שם ואילך, שצידד לחלק בין העשה להשאירה, שאינו חל אלא ע"י פסק ב"ד, לבין הלאו שלא לגרשה, שחל בלא פסק
³⁰ ח"י ר"ב איגר דלהלן, עי"ש שמדמה למצות "ולו תהיה לאשה" באונס שאף בזה"ז, שאין דנים דיני קנסות, ע"ע קנס, חייב להשאירה תחתיו, עי' שו"ע אה"ע קעז א
³¹ טור חו"מ לח

³² רמב"ם שם הלכה יא ועיין אלה המצוות ל"ת קב (לאו שלא תותירו בשאר קדשים) אם לאו זה נהג בנשים דאפשר דלאו שאין לוקין עליו שהזמן גרמא אין לנו מקור שנשים חייבות עליו, אבל עכ"פ ודאי אסור להם להותיר משום הלאו דלא תותירו דשאר קדשים (דכו אין הזמן גרמא) וכ"כ במנ"ח מצוה ה אות ה ואת ז אבל החינוך כתב כאן מצוה ה להדיא דנהג בזכרים ובנקבות בזמן הבית.

³³ בחינוך מצוה ה הוסיף מילת "כלום" ועיין מנחת חינוך שם אות א הביא מספר מוצל מאש בסי' נא דס"ל דכיון דנותר אינו לאו דאכילה א"כ שיעורו בכל שהוא והא שם חלק עליו וס"ל דשיעורו בכזית דשיעורין הלכה למשה מסיני דהוה כזית אבל בלא"ה אין נפק"מ למעשה לענין האיסור להותיר כיון שאין לוקין על לאו זה ואיסור יש גם על חצי שיעור.

³⁴ וקצת צ"ע דבגמרא פסחים פג ע"ב מוקי המשנה דהגידין ישרפו היינו שמנו של גיד, ובאמת הוא רבותא דעומד תחילה לשריפה ומ"מ חל שם נותר כיון דמן התורה חזיא כפירש"י שם, ואמאי השמיט הרמב"ם פי"ט מפסולי המוקדשין ה"ט דין זה דשמנו של גיד ישרפו
³⁵ ביאור הלכה סימן תעז ד"ה ויהא זהיר וכו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

חצות, ואם הותיר נעשה נותר³⁶. וי"א³⁷ שלא נעשה נותר ועב"פ מצוה לאוכלו עד חצות

ואם השאיר ממנו בין בפסח ראשון בין בפסח שני עבר בלא תעשה³⁸ ואינו לוקה על לאו זה שהרי³⁹ ניתק לעשה שנאמר והנותר ממנו באש תשרופו. ולא זו מוטל על כל בני חבורה שצריכים להשתדל שלא ישאר עד בוקר אמנם כל אחד שגמר אכילתו מותר לו לצאת ואין צריך להמתין על חברו ואפשר שכיון שהניח האחרים אוכלים לא חל עליו הלאו דבל תותירו⁴⁰, ודוקא שהניח גדולים בני דעה אבל הניח קטנים, כיון שהם אינם בני דעה בודאי החיוב עליו, דעליו מוטל להשגיח שלא יותר, ואין סומכין על קטנים, שהם אינם בני דעה ואסור לסמוך עליהם⁴¹.

לאו הזה הוא רק בדברים הראויים לאכילה שהזהירה התורה שלא נתעצל באכילתם ולא ישארו, אבל דברים שאינם ראויים לאכילה, כגון עצמות שאין בהם מוח, וקרניים וכיו"ב שאינם ראויים לאכילה ואפילו יכול לאכלן אלא שאינן בשר גמור כיון דאין אוכלים, אין צריך לאכול ומותר להותיר⁴². וכן דברים האסורים מדרבנן⁴³ כיון שאין יכול לאכול אין שייך בהם לאו דלא תותירו.

³⁶ עיין פסחים קב: ועא.

³⁷ דיש מהראשונים שכתבו דאפילו לר"ע הוא רק לענין דאורייתא אבל משום הרחקה מודה דאסור לכתחלה לאחר יותר מחצות וכדאיתא ברמב"ם שם פ"ח הט"ו וכ"כ הגר"א בביאורו בה"ל שם ועיין אור שמח חמ"ן ומצה פ"ו ה"א שרק בתורת פסח אינו נאכל אלא עד חצות, אבל עדיין עליו דין של סתם קדשים שנאכלים מן התורה כל הלילה, אלא שאינו יוצא אחר חצות ידי חובת אכילת פסח.

³⁸ ובאמת עובר בשני לאוין לאו זה ולא כללי דכל הקדשים דלא תותירו והרמב"ם לא הזכירו כיון שאין נ"מ למעשה כיון שאין לוקין וכ"כ במנ"ח כאן אות ה.

³⁹ עיין פח"י מפסולי המוקדשין ה"ט תמה הכסף משנה על הרמב"ם למה לא כתב הטעם דהוי לאו שאין בו מעשה, ותירץ בדוחק, ובמשנה למלך כתב דטעם זה דניתק לעשה משכחת לה בביטול האפשרות לקיים העשה דלוקין על הלאו, א"כ טפי הוה ליה להרמב"ם למינקט הטעם דשאין בו מעשה שהוא כולל כל החלוקות, ולא משכחת לה מלקות דאין בו מעשה כלל, וצריך תלמוד ובמנ"ח אות ח כתב דכיון ששייך מעשה בלאו זה כגון שפסל הקרבן אחר הקרבנות ששייך בו נותר או שזרקו לים ועי"ז מנע מעצמו האפשרות לאכול הרמב"ם כתב מילתא דפסיקתא דהוי לאו שאין בו מעשה ועי"ש עוד

⁴⁰ כסף משנה שם פ"ט ה"ו בשם הר"י קורקום

⁴¹ מנחת חינוך מצוה ה אות ג

⁴² מנחת חינוך שם אות ב

⁴³ ועי"ש שחקר אם בעצם לא שייך בהם לאו דלא תותירו או דחכמים העמידו דבריהם לאסור באכילה בשב ואל תעשה אפילו שעובר עי"כ בלאו דלא תותירו והביא ראייה מרש"י פסחים פג: דהוא משום דחכמים העמידו דבריהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

דבר שנפסל מדאורייתא⁴⁴ קודם שנעשה נותר, כיון שאי אפשר לאכלו מן התורה, לא חל עליו שם נותר ואין בו משום לא תותירו, והרי הוא כעצמות וגידין וקרניים וכדומה שאינו חייב כרת אם נותר ואכלו, ולפיכך נפסל הפסח מן התורה כגון מבושל וכדומה, אינו חייב אם אכלו בבוקר משום נותר⁴⁵. וי"א ששייך גם בדבר שנפסל לאו דלא תותירו⁴⁶.

י"א⁴⁷ שהגידים אינם בכלל בשר ומותר להותירם (מנ"ח שם) וי"א⁴⁸ שרק גידים שסופם להתקשות אינם בכלל לאו זה אבל גידים הרכים הרי הם בכלל לאו זה וחייב המותרם. עצמות הפסח שיש בהם מוח אע"ג שאי אפשר לאכלם, שאסור לשבור עצמות הפסח עכ"פ הרי הם בכלל לאו זה⁴⁹ דלא תותירו.

⁴⁴ ועיי"ש בענין דבר שנפסל מדרבנן אם חל עליו שם נותר או לא ואכמ"ל

⁴⁵ מנ"ח שם

⁴⁶ צל"ח פסחים כח ע"א על רש"י ד"ה אשם תלוי

⁴⁷ במנ"ח שם ביאר שהסוגיא כאן בפסחים פג ע"ב – פד א"ע ס"ל דיש בגידין בנותן טעם ולהכי יש חילוק בין גידים הרכים וקשים, אבל לדין דפסקינן אין בגידין בנותן טעם א"כ אינם בכלל בשר כלל ואין בהם משום לא תותירו ועיי"ש שהקשה לפי"ז על הרמב"ם דהוא סובר בכמה מקומות (עיי"ן פט"ו ממאכלות אסורות הי"ז ועוד) דאין בגידין בנותן טעם, א"כ איך פסק בפ"י מקרבן פסח ה"י דגידין שסופן להקשות אין נמנין עליהם, מבואר דגידין הרכין נמנין עליהם, ואמאי הא אין בגידין בנותן טעם ולא בכלל בשר הם הן לענין טומאה והן לענין איסורי אכילה, א"כ איך יוצא ידי חובת פסח. ולומר דיש חילוק, דלענין לא תעשה לא הוי אכילה, ולענין עשה הוי אכילה, כמו שנסתפק במשנה למלך פ"ה מיסודי התורה ה"ח זה אין סברא כלל, הדא, דגם שם הסכימו האחרונים דאין חילוק, וגם אם נאמר דיש חילוק, ימנו גם כן בפסח על עצמות וקרניים, וזה ודאי אינו, ומאי שנא גידין, והיא תמיהה גדולה לענ"ד וצ"ע שלא הרגיש שום אחד ממפרשי הרמב"ם ז"ל כאן בקרבן פסח. ועיי"ן בכסף משנה פ"ח משחיטה הי"ב על הא דכתב הרמב"ם דגידין הרכים אינם חשובין בשר, והקשה הא מבואר דדוקא שסופן להקשות, ותירץ דמילתא דפשיטא דרכים שאין סופן להקשות נידונים כבשר, או דכל הגידין סופן להקשות. והנה תירוץ השני תמוה, דכאן בפסחים מבואר בסוגיא דגידין הרכים נידונים כבשר ובגידין שסופן להקשות פליגי, וגם למה כתב הרמב"ם כאן פ"י ה"י שסופן להקשות, ועיי"ן בצל"ח (כאן פד ע"א ד"ה בגמ') מפלפל בדברי הכסף משנה, וגם בנודע ביהודה תנינא יו"ד סי' כ"ז, ורמ"א יו"ד סימן נ"ה ס"ט הביא דברי בית יוסף, דכל הגידין סופן להקשות כתירוץ השני.

⁴⁸ עיי"ן שושנת העמקים לבעל הפמ"ג בפתיחה ד"ה שאלה ושם כתב שיש שיטות דבשאר גידין יש בהם נותן טעם ורק גיד הנשה נאמר בו אין בגידין בנותן טעם וא"כ שייך בהם לאו דלא תותירו רק בסופן להתקשות ודאי שלא שייך בו דכן מפורש להדיא בגמ' וכ"פ הרמב"ם לענין להימנות עליהם (ועיי"ן בספרו גינת וורדים כלל מ"ה ד"ה עוד אחת עמ' 72 בדפוי") ועיי"ן רש"י פסחים כב א' דמשמע דטעם בשר אין בו הא טעם גיד יש בו וכך הכריע שם בשושנת העמקים ולפ"ז אפשר שאין בהם לא תותירו דקאי על הבשר וכן מדוייק לשון הרמב"ם שלא ישאיר כלום מבשר הפסח עד בקר אמנם אפשר שכתב לשון זה לאפוקי גידי הצואר הקשים כע"ז דבלשון בני אדם אף גידין הרכין סתם נקראים בשר וכמש"כ שם בשושנת העמקים וצ"ע ועיי"ן רש"י זכחים פו ע"א ד"ה ומה אשם "דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב והנותר מבשר הזבח" משמע דאי הווה בר אכילה חשיב כבשר אפילו אם אין בו טעם בשר ועיי"ן לב אריה חולין ק"ז ע"ב

⁴⁹ מנחת חינוך מצוה טו אות יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ח. וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו

עוד התבאר לעיל שםש אלו הן הלוקין⁵⁰ כל העובר על לא תעשה שחייבין עליו כרת ואין בו מיתת בית דין כגון אוכל חלב ודם וחמץ בפסח, וכן כל העובר על לא תעשה שחייבין עליו מיתה בידי שמים כגון אוכל טבל וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, וכן כל העובר על לאו שיש בו מעשה כגון אוכל בשר בחלב או לובש שעטנז, אבל לאו שאין בו מעשה כגון הולך רכיל ונוקם ונוטר ונושא שמע שוא⁵¹ אינו לוקה.

ט. לעדים זוממין שכן אין צריכין התראה

עדים זוממין⁵² אינן צריכין התראה. ואין לעדים זוממין⁵³ שגגה לפי שאין בה מעשה, לפיכך⁵⁴ אין צריכין התראה.

⁵⁰ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה א

⁵¹ ואע"ג דהוי לאו שבכללות ופטור. י"ל דלדוגמא נקטיה אבל בלאו הכי משום לאו שבכללות אינו לוקה. לח"מ שם.

⁵² רמב"ם הלכות עדות פרק יח הלכה ד

⁵³ שם פרק כ הלכה ד

⁵⁴ למד זה ממימרא דר"א פרק אלו נערות (דף ל"ג) שכתבתי פי"ח דעדים זוממין לאו בני התראה נינהו ואמר רבא (תדע) אימת נתרי בהו מעיקרא אמרי אשתלין ונראה שמפרש רבינו שבחנו האיסור ולכן לא נתרה בהם משמע שאפילו היו שוננים חייבים הם ומ"מ קשה שהרי אחר זה הקשה אב"י ניתרי בהו בתוך כדי דיבור ואמרינן הדר אמר אב"י לאו מילתא היא דאמרי אי ס"ד עדים זוממין צריכין התראה כי לא מתרינן בהו לא קטלינן להו מי איכא מידי דאינהו בעו קטיל בלא התראה ואינהו בעו התראה הא בעינן ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו וליכא. וא"כ הטענה היא משום דהדר אמר אב"י ולא משום מאי דאמר רבא אשתלין ועוד שאין טעם שאין להם שגגה תלוי כשאין להם מעשה וכן אין טעם שאין צריכין התראה תלוי כשאין להם מעשה וצ"ע. כס"מ שם ונ"ל לתרין בדוחק דהגירסא הנכונה היא לפי שאין בה מעשה ולא גרסינן אין בהם מעשה כמקצת ספרים דגרסי הכי ומ"ש אין בה הכוונה הוא מ"ש אב"י בכתובות (דף נ"ג א) מי איכא מידי דאינהו בעו קטיל בלא התראה ואינהו בעו התראה ר"ל כדפירש רש"י ז"ל שהם זממו להרוג את זה בעדות שלא היה ולא נברא ולא התרו בו ההתראה וזו היא כוונת רבינו באומרו שאין בה מעשה ר"ל שהמעשה לא היה בעולם והם רצו להרוג את זה בלא התראה והגם כי הוא פירוש דחוק כך נ"ל ליישב כן דבריו בדוחק. לח"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

